

UJ DEBRECZEN

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP

Szerkesztőség és kiadó hivatal: Debreczen, Darabos-utca 7. szám. — Telefon 4.2. szám. Hirdetések árszabása szerint vételek fel.

I. évfolyam.

89. szám.

Egyes szám ára 4 fillér.

Előfizetési ár helyben: egy hóra 1 korona, negyedévre 3 korona. — Vidékre egy hóra 1 kor. 50 fillér; negyedévre 4 kor. 50 fillér.

Debreczen, 1912.

Péntek, szeptember 13.

FIZESS!

A hivatalos lap mostanában mint egy izgalmas regény folytatásait, úgy közli hétről-hétre azokat az utasításokat, melyek az új adótörvények életbeléptetéséről és végrehajtásáról intézkednek. Mert, ha még mindig nem tudnád felebarátom, a hivatalos lap utján most ugyancsak kitanulhatod, hogy a jövő év első napjától kezdve mint adóalanyt egész másképen, egészen más alapokon, más jogcímenek, és más eszközökkel kezelnek majd, mint eddig. Fináncnyelven szólva, azt is mondhatnánk, hogy a kincstér új kulcsokkal, tudniillik új adókulcsokkal férközik most hozzá a legeldugottabb garasodhoz s te, adófizető felebarátom, fogcsikorgatva fogod elszívni, amint az adóprés legutolsó garasod is kisajtolja, a napról-napra megjelenő utasítások alapján.

Legutóbb például a tőkeamat- és járadékadóról szóló törvények végrehajtása tárgyában szolgál a jó Budapesti Közlöny egész kötetnyi olvasnivalóval a kávékné mellé. Ha átpillantjuk a paragrafusoknak ezt a rengetegét s hozzájuk mellékelte mindenféle ivatek, lajstromokat és táblékat, elsorol a szívünk.

Arra gondolunk, hogy milyen páratlan figyelemmel, lelkiismeretességgel, tapintattal és előzékenységgel jár a kezére a pénzügyminiszter a maga közönségének. Hogyan oktatja ki a járattanokat, hogyan világosítja fel a homályban tévelygőket s hogyan instruálja a maga hatóságait jelőre mindarról, amit a tőkeamat- és járadékadó kivétel, behajtása és beszedés körül tudni szükséges.

Ennek a hosszu, nyilvános utasításnak és ismertetésnek az lenne legelőbb is a célja, hogy senki sem lepődjék meg, ha egyszerre arra ébred, hogy az állampénztárak rácsai mögött olyasmit kérnek tőle, aminek eddig hírt se hallotta és különösen senki se lepődjék meg, ha — többet kérnek majd tőle, mint eddig kértek. Mert ezeknek az utasításoknak, rendeleteknek ugyanis az lesz a vége.

A törvényjavaslatok tárgyalása alkalmával a pénzügyminiszterek mindig kijelentik ugyan, hogy: «az új adó tetemesen növelni fogja a kincstár jövedelmét, anélkül, hogy az adózó polgárság új megterhelésével járna», ez a szép biztatás azonban csak addig él, míg a törvény a miniszter kezéből az alsóbb hatóságok kezébe nem kerül. Mikor idáig jutott, a szegény adóalany meglepetve érzi, hogy az eddigi tiz új helyett most tizeneggyel kaparásznak a zsebében.

A FALANX.

A szövetséget ellenzők intőbizottsága megtartotta feszült figyelemmel várt ülését és meghozta határozatát, amelyben kijelöli a legközelebbi jövő küzdelmeinek vezető eszméit. Nem hozott meglepetést, nem hozott csalódást ez a határozat. Lényegében megfelel annak a várakozásnak, amelyiknek mi is kifejezést adtunk. Nincs a küzdelem hevében kiforrott követelés, amelyetől tágitana, amelyet elejtene és csakugyan, amint reméltük, amint vártuk, a vélság, a függő kérdések egész komplexumát felöleli. A szenvedélyek felkorbácsolása helyett a szervezett és minden reményt indokoló harc nyugalma ömlik el rajta s erre az imponáló nyugalomra, hiedelgére nagyobb szükség lesz ma, mint valaha.

Az ellenzők egyik igen kiváló vezére erről a határozatról azt mondta, hogy az ő fogalmazásában egy oktavval magasabb lett volna a hangja. Csakugyan, lehetnek olyan katonái a küzdelemnek, akik szivesebben szeretnek volna harc idalt, mintsem hogy pragmatikus, de a maga ridegségében annál határozottabb okmányt konstruáljanak. A tételek ilyen metszően és, puritán felállításának azonban már meg van az az indoklása, hogy nem kell már itt szavakkal igazolni, a leglendületesebb mondatnál, a legizőbb kitérésnél is jobban igazgatnak a tények, a cselekedetek, a melyek a többség lelkiismeretét terhelik. S a tények konzekvenciájának levonásában a bizottság határozata kérélnhetetlen. Megállapítja, hogy lehetetlen addig a parlament működése, amíg a törvényellenes cselekedetek nem orvosoltatnak. — Semmiesnek mondja a házszabálymódosítást, leköti magát a személyi kérdések mellett, kizártnak jelezvén a kibontakozást Tiszével és Lukácsal és van megbélyegző szava a közszabadságokon, elsősorban a sajtószabadságon esett sérelmek miatt is.

Ez mind bölcs beszéd, helyes, egyenes és félre nem érthető kijelentés. Ha azonban azt halljuk, hogy a bizottság «a választójogi reform haladéktalan megalkotását a béke elengedhetetlen feltételének tekintti» — akkor nem érezzük, nem érezhetjük ugyanazt a kielégülést, ugyanazt a teljes megnyugvást, amelyet a többi követelések formulázása kelt. A kö-

vetkező passzus ugyan — amely szerint az ellenzéki pártok ragaszkodnak megállapodásaikhoz s nem engedik a keretek szűkítését — nyilvánvalóvá teszi a teljes jóhiszeműséget, de nem hozza helyre az egyensúlyt. Mert az egyensúly elvesztése az a mód, ahogyan ezt a követelést elhelyezték és a formulázásnál is túlzott óvatosság érvényesül. A választójogi reform haladéktalan megoldása — ez nem lehet elegendő annak a hatalmas polgári és munkéstömegnek, hogy az általános, egyetlen választóamelyben lángol az a meggyőződés, jog és a titkos szavazás biztosíthatja csupán az avult kötelek maradványával szabad mozgásban meggyőzött Magyarországot boldogulását. Ennek a megállapításnak gránit-piramis módjára kellene kimagaslania, világítania hatalmas fátyla gyanánt. Mert nem lehet, nem szabad elfelejteni, hogy a Tisza-tábor dühét, vak haragját, törvénytaposó kitérését az okozta, hogy a demokratikus eszme harcosaival találták szembe magukat, hogy kiváltságukat, pozíciójukat, hatalmukat látták veszélyeztetve. Hiszen mindenütt azok hadonásztak és azok tomboltak, azok vezettek és duhajkodtak, akik legszivesebben a jobbagyvilágot állítanák vissza. Nem szabad elfelejteni, hogy pusztán választójogi reformról ezek is beszélnek, kertelnek, dadognak, igéretnek, de éppen azért kell pusztulniok, mert az igazi, a beszületes, az általános választójogot nem megcsinálni, hanem mindörökké lehetetlenné tenni akarják.

Meg tudjuk találni a motívumokat, amelyek a választójogi követelés más formulázására vezettek. A reform történelmi jelenségét hangoztatok az ellenzők egységes fellépésének hozhatott itt áldozatot. S csakugyan, ez az egység az ülésen és a határozatban megnyugtató és imponáló kifejezést nyert, ez egyensúlyozza a választójogi állásfoglalás hiányait. A közös fellépés, a felvonulás zárt sorokban valóban a legfontosabb kérdése az ellenzéki hadviselésnek és ha ez megmarad, ha nemcsak azok hoznak áldozatot, akik a demokratikus reformnak elszánt hívei, hanem megtanulnak alkalmazkodni azok is, akik ma még talán ingadoznak, akkor nem félünk a jövőtől. Az általános választójognak

lehetnek ellenségei, de nem lehet veszedelmesebb ellensége, mint a mai kormányrendszer. Ha ez összeomlik, felvirrad az új idők napja. S hogy össze fogó mlani, annak biztosítékát megjeljük az ellenzők egységes harci falanxában.

Debreczen

a gör. kath. püspökségért.

Egy okos határozat.

Nagyjelentőségű határozatot hozott tegnap Debreczen város rendkívüli közgyűlése. Szép, felemelő és méltányos Debreczennek ez a határozathozatala — főképpen pedig okos. Okos, és ezt a meghatározást alá kellene huznunk. Nem akarjuk Debreczen nagytekinetű törvényhatóságát megsérteni, ritka tapintattal — okos. Valóban, nem járhatott volna el helyesebben és a viszonyok alapos mérlegelése után nagyobb körültekintéssel Debreczen városa, mint ahogy határozott:

— Debreczen elismeri Dorog jogát a püspökséghez, de ha nem Dorogon létesítik a püspökséget, akkor Debreczen kész bármilyen áldozatot is hozni a dorogi püspökségnek Debreczenben való felállításáért.

Igy van ez jól és helyesen. E határozatnak megfelelően a törvényhatóság a kormányhoz a következő feliratot intézi:

Nagyméltóságú m. kir. miniszterelnök ur!

Ami minden magyar ember lelkét örömmel eltöltő hír hallatára, hogy a felsége, legkegyelmesebb apostoli királyunk egy gör. kath. püspökség felállítását határozta el, folyó év március 28-án tartott közgyűlésünkön 83—1912. kgy. sz. határozatunkkal kifejezést adtunk annak a meggyőződésünknek, hogy az új püspökség székhelye az igazság és méltányosság követelményei szerint csak Hajdudorog lehet. Az a község nevezetesen, amely a nagy nemzeti eszme fejlesztése szempontjából annyira fontos gör. kath. magyar püspökség felállításáért több évtizeden át, sokszor egészen magára hagyatva, nemes buzgalommal és odaadó kitartással küzdött s mely községről lesz maga az új, magyar püspökség a megállapodások szernit elnevezve.

Bár ez a meggyőződésünk és elvi álláspontunk ma is változatlan, mégis mivel tudjuk azt, hogy ez a püspökség országos, nem pedig annak a községnek helyi intézménye, amelyben székel és hogy ennél fogva a székhely kérdésének eldöntésénél a püspökség felállításáért folytatott küzde-

lemhez fűződő igazság és méltóságosági tekintetek kivül más, talán ezeknél nyomósabb indokok is figyelembe vételre tartanak igényt, mint hogy ezek szerint megtörténhetik. — hogy Hajdudorog, mint püspöki székhely, a számításból kiesik: törvényhatósági bizottságunk a mai napon tartott közgyűlésében ismételtén foglalkozott a felállítandó püspökség székhelyének kérdésével s egyhangúlag hozott határozatával kimondta, hogy abban az esetben, ha Hajdudorog, mint székhely, elejtetnék, Debreczen sz. kir. város nemzeti, gazdasági és kulturális jelentőségénél fogva a gör. kath. magyar püspökséget itt kívénja felállítani és hogy erre a célra kész a megfelelő anyagi áldozatot is meghozni.

Amidőn törvényhatósági bizottságunk ezen határozatát Nagyméltóságunk tudomására hoztuk, egyuttal bizalomteljes tisztelettel kérjük, hogy amennyiben a székhely kérdésénél Hajdudorog bármely oknál fogva elejtetnék: a további elhatározásnál Debreczen sz. kir. város fentjelzett igényeit és ajánlatát figyelmére méltóztatni kegyeskedjék.

Kovács József polgármester.

Megölte a kislányát.

Megdöbbentő szerencsétlenség történt szombaton este a jénoshalmi háztárban.

Terézhalom-pusztán gazdálkodók Somogyi Pál földműves. Szombaton azt adta hírül Somogyinak az apósa, hogy az udvar végén levő szőlőskertben a szőlőt kicsipkedik a madarak.

— Fogj puskát és löj kezéjük, akkor majd elszállnak.

Somogyi szót fogadott s megtöltve kétesövű puskáját, a konyhán át kifelé indult. A konyhában Somogyi felesége és hatusztendős Amália nevű kislánya a tűzhely körül forgolódtak. A konyhaajtó küszöbén Somogyi megbotlott s oly szerencsétlenül bukkolt el, hogy a sörrel töltött puská elszült. A sörrel szinte elborították a kislányt, aki nyomban meghalt s belefuródtak Somogyiné lapockájába is. A kis Amália szívét is átjárták a sörrel, úgy hogy a kislány nyomban meghalt, Somogyiné pedig véresen rogyott le.

Mikor Somogyi észrevette, hogy milyen szerencsétlenséget okozott, elájult s úgy kellett az apósának fölcsofolnia.

A kislány holttestét és a megsebesült Somogyinét bevitték Jénoshalmára, ahol Somogyi maga jelentette be a halálos végű szerencsétlenséget.

A balesetről értesítették a szabadkai kir. ügyészséget, ahonnan dr. Vaszkó Endre kir. ügyész kiutazott Jénoshalmára, minthogy azonban beígazolást nyert, hogy Somogyi nem bűnös, a kir. ügyészség nem rendelte el a szerencsétlen apa letartóztatását.

Az Egyház-téri katasztrófa.

(Folyik a vizsgálat. Keresik a bűnöst. — Jobban vannak az áldozatok.)

Az «Uj Debreczen» adta hírül legelőször az Egyház-téri nagy katasztrófát, amelynek még ma is hatása alatt van az egész város: az emberek egyébről sem beszélnek, mint a véres mozi-omlás borzasztó történetéről.

Valóban nem kell nagy fantázia hozzá, hogy el tudjuk képzelni, mi történhetett volna akkor, ha a katasztrófa nem a terhelési próbánál, hanem akkor áll be, amikor már a mozi embertömege terhelte volna meg. Kétség sem fér hozzá, hogy már az első bemutató előadás alkalmával világraszóló katasztrófa véres, minden képzeltet meghaladó borzalmainak lett volna színhelye az Egyház-téri mozi.

Szerencse még

a szerencsétlenségben, hogy most omlott össze ez a bűnös könnyelműséggel épített kártyavár. Rettentő még csak el is képzelni, micsoda óriási katasztrófától vészoltta meg Debreczent a mostani katasztrófa, amelynek véres roncsait ma délután boncolják fel a közkörház halottas kamrájában.

A sebesülteknek az állapotja javult. A kórházban a legnagyobb gonddal ápolják a véres összedőlés sebesülteit és reménységet fűznek a felépülésükhöz.

A vizsgálat

a legenergikusabban folyik a katasztrófa ügyében: számai Mile Pál rendőrkapitány kezeiben összpontosulnak, Rostás István főkapitány személyes ellenőrzete mellett.

Valószínű, hogy a főbűnös bukott vállalkozó, Schulcz Mór külföldre

akar menekülni, mivel Budapesten mindaddig nem volt megtalálható.

Mile Pál gondoskodott róla, hogy el ne menekülhessen az ország területéről. Csaknem minden exponáltabb várost és rendőrséget táviratban hívta fel a debreczeni rendőrség, hogy Schulcz Mór azonnal tartóztassák le.

A bűnös tehát aligha fogja elkerülni a büntető igazság sújtó kezét.

Ma délelőtt

a szakértők, névszerint Latinovics Mihály műszaki tanácsos és Richter József műépítész Mile Pál r. kapitány és Bardócz András rendőrbiztos kíséretében megjelentek a helyszínen és megtartották folytatódólagosan a szakértői szemlét.

A szakértői szemle nehéz és alapos munkát kíván meg és ezért hosszabb időbe fog kerülni, amíg a szakértők véleménye végleg ki fog alakulni.

Azt már eddig is megállapították, hogy a borzalmas katasztrófaért a felelősség elsősorban Schulcz Mór terheli, de rajta kívül még többen követek el vétkes mulasztást az építkezés végrehajtása és ellenőrzése körül.

Az egyház-téri moziból

bizonyos, hogy ezek után aligha lesz valami. A szakértők véleménye szerint a földig fogják lebontani az összes mozi-építkezést. A még most is álló falak különben minden pillanatban az összeomlás veszélyével fenyegetnek és ezért a katasztrófa színteréhez közel senkit sem engednek.

Atanyai

iskolák elhagyottak.

A kötelező népoktatásról szóló törvény már régi keletű, kiegészítették ezt nagyon természetes járulékkal, azzal, hogy a népoktatás legyen ingyenes. Sajnos, hogy mégis a legmagyarabb vidéken, az Alföldön, még mindig sok az olyan tanköteles gyermek, akiket a szülők nem járatnak iskolába. Ez tapasztalható a debreczeni tanyákon is. Itt a fiút, leányt hamar munkára fogják. A fiú az édesapjának segít a mezei dologban, a lány az édesanyjának a ház körüli teendőiben, a kisebb testvérek dajkálásában. Erre pedig tekintettel van

az iskoláztatás is, mert a tanyákon csak nyolc hónapig tart a tanév. De még a nyolc hónapi tanév alatt is igen sok az iskolakerülő. Ha a tanító a szülőt feljeleníti s azt megbírágolják, akkor kész a harag s türelhetlenné válik a tanítónak különben sem rózsás helyzete.

Azt sem lehet pedig állítani, hogy a nagy távolságok miatt nehéz a tanyai gyermekeknek az előadásokra menni, mert a tanyai iskolák számát tetemesen megszorították. Itt csak az segíthetne tehát, ha már a tanyákon is eljutnának az intelligenciának arra a fokára, amelyről könnyű belátni az irni-olvasni tudás nagy fontosságát, sőt nélkülözhetetlenségét. — Remélhető különben, hogy az új választójogi törvény valami javulást hoz ezen a téren, ha az irni-olvasni tudáshoz köti a tanyaiak előtt annyira becses szavazati jogot.

Mezőssy Béla Debreczen mellett.

A magyar közéletnek majdnem minden számottevő és magyar érzelmű tagja pártolja az új görög katolikus magyar püspökség Debreczenben való felállításának eszméjét, Legutóbb Mezőssy Béla földművelésügyi államtitkár tört lándzsát Debreczen mellett, a «Budapest» mai számának vezérlőjén irván a következőket:

Ebben a nehéz politikai helyzetben legyen szabad egy kérdésre kitérni, amelynek szerencsés megoldása valóban nemzeti érdeket képez. Kénytelen vagyok ez utóhoz folyamodni, mert én részéről mindaddig, míg a juniusi rettenetes alkotmánytiprások nem reparáltak, szigorúan betartom magamra nézve azt az elhatározásomat, hogy még közérdekű ügyekben sem fordulok a kormány egyik tagjához sem.

Az tény, hogy a magyar görög katolikus püspökség felállításával Khuen-Héderváry Károly gróf és Zichy János gróf elévülhetetlen érdemeket szereztek. Ezt nyíltan elismerem és készséggel honorálom. Nagy hibát követtek azonban el szerintem a püspök székhelynek Hajdudorogra való kijelölésével.

Nem egyházi, de magyar nemzeti szempontból tárgyalom e kérdést.

Az új püspökséghez tartozó egyházak tekintélyes része, a magyar nemzeti állam iránt érzett hűségükben megerősítésre szorulnak. Nagy nemzeti érdek fűződik tehát ahhoz, hogy a püspöki aula olyan helyre kerüljön, amelynek légköre testestől-lelkéstől magyar legyen.

A görög katolikus lelkes kar nagyrésze családos, a tanítói családok száma is néhány százra rug; és miután az kézzokás, hogy ahova a pap és tanító küldi neveltetni a maga leányait és fiait: bizony már csak a megszokás elvénél fogva is odamegy a falu tehetősebb gazdáinak gyermeke is: ebből a szempontból bírálandó el elsősorban a székhely kérdése.

Mert ha a püspöki székhely egy tözsgyűkeres magyar városban állítatnék fel: ennek a jelentősége nemcsak abban állana, hogy néhány száz család, tudniillik belső hivatalnokok nagyszámu gyermekei jutnának olyan légkörbe, amelyet beszívva, a magyar hazának hűséges polgáiraivá válnának, hanem kétségtelenül azt is eredményezné, hogy a nagy diocézis legszélsőbb pontjairól is odasereglenének a tanuló ifjak és leányok, ahol magyar nemzeti szempontból a legmegbízhatóbb neveltetésben részesülnének. Az iskolában nyerjük azon benyomásokat, érzelmeket, amelyek az ember egész lelki világát egy életen át betöltik. Tudok esetet, hogy egy Turócszentmártonból nemzetiségi igazgatási miatt áthelyezett hét gyermekes állami tisztviselő gimnázista fia egy jó magyar városban, amikor egy tanulótársa boszantásul azt vágta szemébe: te tót, bicskát szurt az incselkedő bajtárs karjába. Ezt teszi a környezet, így idomít át a térsadalom. Nem előszakkal, hanem önkéntelenül, a megszokás erejénél fogva.

E szempontból tárgyalva e kényes kérdést, melyet jobban megvilágítani nem akarok, az új görög katolikus püspökségnek méltóbb és jobb helyet nem tudok, mint Debreczent! Magam is kálvinista ember vagyok és jogom van azt mondani, hogy értelmetlen és legnagyobb mértékben el-

átelendő az a felekezeti kicsinyesség, amely a kálvinista Róma tölényét félti a magyar görög katolikus püspökségtől.

Ki van az zárva, hogy az újmagyar görög katolikus püspökségnek Debreczenben való létesítése bármiféle protestáns érdeket is sérthetne. Nagyon gyenge lábon állana a mi szabadelvűségünk és felekezeti türelmességünk, ha a szegény görög katolikus egyház hódító erejétől féltenők az aránylag gazdag debreczeni kálvinista egyházat. De inkább legyen évente egynéhány gyengelelkű convertita, — hisz az ilyen ember ugye sokat használ az egyháznak, amelynek kötelességéből kiválott — semhogy veszendőbe menjen az a nagy nemzeti érdek, amely ahhoz fűződik, hogy a nehéz nemzetiségi viszonyok között élő és épen ezért érzéseiben nagyon megbízhatatlan több ezer család gyermekei a legmagyarabb városban tanulják meg hazájukat szeretni.

Ugy tudom, a katolikus püspöki kar is egyértelműleg Debreczen mellett döntött. Mélyen sajnálom, hogy e város minden áldozatra kész polgárságában és vezetőiben nem volt meg az a magasabb és tisztultabb felfogás, amely őket e kérdés nagy nemzeti tudatára ébresztette volna. Ne a mellett agítájanak Debreczen közéletének vezéregyéniségei, hogy a püspökségi székhelyet egy hajdúsártászek be dugják, hanem kövessenek el mindent, hogy a saját taláikba behozzák.

De én miben bizhatom? Ha én kifáradok a keserű küzdelemben, a melyet a nagy, titkos, szeszélyes, hatalmas és zsarnok élettel vívok, s ha elvesztem egyszer a keserű, nyomoruságos, de sokszor mégis sokszor oly nagyon féltett, boldogságban ringató életet, vár-e én rám is egy szép, ragyogó újraébredés? Szkeptikus lelkekre fojtogatón nehezedik a felelet: nem! És percről-percre ez az ijesztő «nem» üldöz. Megkeseríti boldog napjainkat, melyet nagynéha elem dob az Élet.

Nem szeretem ilyenkor ősszel a napsugarat látni, mely szemembe veti a szép, üde, eleven élet színeit, amely láthatóan sápad. Bágytatag szememmel kíváncsian bámulom a horizonton ülő barna felhőket s várom, várom, hogy elsőttől a nap és csöndesen, sűrűn permetez, suhog a langyos szeptemberi eső.

Szürke őszi felhők borulnak az égbolt tiszta kék kárpitjára s apró, langyos esőgyöngyök hullanak csöndes suhogással a szeptemberi tájra.

Ah, az eső!... A kéjesen cirógató langha szeptemberi eső!

Késő reggel van. Még fehér, forrósággal kellemetlenkedő gyamban fekszem. Mellettem a pamlagon kiforgatott újságok, könyvek hevernek. Már jó ideje szorongatok egy kis füzetet, melyben apró cikkekk vannak az Eletről. Úrgelem-forgatom lapjait és nem tudok szándékomban előre vergődni, hogy olvassak. A beütök bosszantóan vihogorognak rám. Lecsapom a füzetet, nem tudok olvasni. Mindenre ránehezedik a nyomasztó, nyugtalanító csönd. Csak az óra kattog éktelen larmával, egyre erősebben, hangosabban. Leszem, várom, hogy egyszer csak ez is elcsöndesül... elalszik. Leseprem egy kézmozdulattal a pamlagról a lapokat. Nekem most édes, elszomorító csöndesség kell, mely ópium módjára altatja el a lelkemet ezer színes álmokba...

Ablakomon végigfolydógál a lecsapódott vizpára. Künn haikán suhog az eső, a szeptemberi langtha eső... Arnyakkal beszélgetek... Fáradtan, enerváltan. Lázálomok biztatnak. Hull... hull... csöndes suhogással a szeptemberi langha eső.

HIREK.

Szeptemberi eső.

Az ősz szomorú hírnöke: a szeptember köszöntött ránk. A poros aszfalton, mikor a sárga lánypásszemekr eszkető tényükkel tekintettek a sötétedő estébe, — ritmikusjárásu asszonyok, rózsárcu bikfisok jelentek meg. Gyönyedthátu fiatalok baktak a csinos bakfisok után. Ha nem is lánán a természet csendes hervadását, a melyet most még csak a nagyon érzékeny lelkek vesznek észre, — eszembe juttatná ez a karakter nélküli csapat, hogy haldoklik a természet...

Szeretem a csöndes szeptemberi délutánokat. Ugy érzem, hogy a lelkeimmel rokon a lassan sápadó természet, mely összeszedve minden erejét, halálos küzdelmet vív az Enyészettel, a bánatos ősszel: a szép ragyogó Életért. Pedig őt vigasztalhatja az, hogy nem hal meg, csak elalszik és egyszer, nemsokára, amikor rákacag a nap: újra üde, ragyogó, virágos, diszpompés életre ébred.

De én miben bizhatom? Ha én kifáradok a keserű küzdelemben, a melyet a nagy, titkos, szeszélyes, hatalmas és zsarnok élettel vívok, s ha elvesztem egyszer a keserű, nyomoruságos, de sokszor mégis sokszor oly nagyon féltett, boldogságban ringató életet, vár-e én rám is egy szép, ragyogó újraébredés? Szkeptikus lelkekre fojtogatón nehezedik a felelet: nem! És percről-percre ez az ijesztő «nem» üldöz. Megkeseríti boldog napjainkat, melyet nagynéha elem dob az Élet.

Nem szeretem ilyenkor ősszel a napsugarat látni, mely szemembe veti a szép, üde, eleven élet színeit, amely láthatóan sápad. Bágytatag szememmel kíváncsian bámulom a horizonton ülő barna felhőket s várom, várom, hogy elsőttől a nap és csöndesen, sűrűn permetez, suhog a langyos szeptemberi eső.

Szürke őszi felhők borulnak az égbolt tiszta kék kárpitjára s apró, langyos esőgyöngyök hullanak csöndes suhogással a szeptemberi tájra.

Ah, az eső!... A kéjesen cirógató langha szeptemberi eső!

Késő reggel van. Még fehér, forrósággal kellemetlenkedő gyamban fekszem. Mellettem a pamlagon kiforgatott újságok, könyvek hevernek. Már jó ideje szorongatok egy kis füzetet, melyben apró cikkekk vannak az Eletről. Úrgelem-forgatom lapjait és nem tudok szándékomban előre vergődni, hogy olvassak. A beütök bosszantóan vihogorognak rám. Lecsapom a füzetet, nem tudok olvasni. Mindenre ránehezedik a nyomasztó, nyugtalanító csönd. Csak az óra kattog éktelen larmával, egyre erősebben, hangosabban. Leszem, várom, hogy egyszer csak ez is elcsöndesül... elalszik. Leseprem egy kézmozdulattal a pamlagról a lapokat. Nekem most édes, elszomorító csöndesség kell, mely ópium módjára altatja el a lelkemet ezer színes álmokba...

Ablakomon végigfolydógál a lecsapódott vizpára. Künn haikán suhog az eső, a szeptemberi langtha eső... Arnyakkal beszélgetek... Fáradtan, enerváltan. Lázálomok biztatnak. Hull... hull... csöndes suhogással a szeptemberi langha eső.

— Aradi betörők Debreczen felé.

Tegnapelőtt éjszaka Aradon vakmerő betörés történt; eddig ismeretlen tettesek behatoltak Weisz Dávid nagykereskedő üzletébe, alkulcsal kinyitották az irodát, felfeszítették a Wertheim-szekrényt s 8000 korona készpénzt magukhoz véve, ellibbentek. Az aradi rendőrség széleskörű nyomozást indított, melynek során megállapítást nyert, hogy a tettesek valószínűleg Debreczen felé menekültek. Ma reggel a debreczeni rendőrséghez meg is érkezett az értesítés, amelyben kéri a nyomozás megindítását. A rendőrség mindent megtett, hogy a betörők — ha ugyan tényleg ide menekültek — hurokra kerüljenek.

— Széttépték a farkasok. Lugosról

jelentik: Koiareva határában a farkasok megtámadták Lupuleszku Donyész pástort és széttépték a juhával együtt. A pástornak csak a bocskorát találták meg.

— Morgan kiásatja Herkulanumot.

Párisból jelentik, hogy Pierpont Morgan, az ismert amerikai milliárdos a legkomolyabban foglalkozik avval a tervvel, hogy feltárta Herkulanum római város romjait. A Vesuv klasszikus kitörése, melyet Plinius Secundus mint szemtanu leír, tudvalevőleg két virágzó római vérost temetett el. Herkulanumot és Pompejít. Ezek közül az utóbbit az olasz állam több millió költséggel feltárta s most az egész kulturvilág odazarándokol, hogy a régi kultúra e klasszikus tanuját szemlélje. A történetírók állítása szerint Herkulanum még szebb és ragyogóbb volt, mint Pompeji, melynek feltárására eddig a költségek hiányában gondolni sem lehetett. Most az amerikai milliárdos bőkezűen vállalkozik e nagy áldozatokat követelő kulturtette s mint Párisból jelentik, miandenekelőtt olasz, francia és német archeologusok szakvéleményét kérte be, azután ásatási engedélyt fog kérni az olasz kormánytól. Nem szenved kétséget, hogy a kormány örömmel meg fogja adni az engedélyt, annál is inkább, mert Morgan a felszínre kerülendő műkincsek közül semmit sem szándékozik megtartani, hanem megelégszik azzal a morális jutalommal, hogy Herkulanum feltárásának ténye nevéhez fűződjék.

— Robbanás a Lipótmezőn. Ma

reggel a lipótmezei elmeogyóító intézetben robbanás történt. Vég Daniél ápoló a nyugtalan betegek osztályának folyosóját takarította, miközben észrevette, hogy az egyik félreeső helyen gázzzag van. Figyelmebben körülnézve, észrevette, hogy az egyik csapon át ömlik a gáz. Az ápoló ekkor ahelyett, hogy fordított volna egyet a gázcső csapján, gyujtót gyujtott, hogy meggyőződjék, valóban gázömlés van-e. A következő pillanatban hatalmas durranás reszketette meg az épületet, amelynek ereje föltépte az ajtót és földhöz sújtotta az ápolót, aki az arcon és a karján erős égési sebeket szenvedett. Vég Daniél az orvosok ápolásba vették.

— Nagy sztrájk készül. Csikágó-

ban a textil-szakmában óriási sztrájk készül. 750.000 munkás le akarja tenni a szerszámot, tiltakozásul azért, hogy két munkásvezért szerintük igazságtalanul letartóztattak és elítéltek.

VASUTI szerencsétlenség.

Vizsgálatot tart a debreczeni üzletvezetőség.

Szerdán délelőtt Kislippa állomáson végzetessé váltnató vasuti szerencsétlenség történt. A 6035. sz. személyvonat kalauzkocsija a 3. számú bejárati váltónál kisiklott s felfordult. A vonatvezető, Sztás Ferencz a kalauzkocsi alá került s súlyos belső sérüléseket szenvedett.

A vasuti szerencsétlenségről a következőkben számolunk be:

A szatmárhgyi vasut, a melynek reggel 8 órakor kellene Szatmárra érkezni, minden baj nélkül indult el kiindulási állomásáról.

Hét óra volt, amikor a 6035. sz. személyvonat befutott a kislippai állomásra. A vonat a 3. számú bejárati váltón futott be.

A lokomobil és a személykocsi minden baj nélkül haladtak át a váltón, abban a pillanatban, amikor a kalauzkocsi odaért, a váltó hirtelen átváltódott. A nagy lökés következtében a kalauz- és a személykocsikat összekötő lánc elszakadt s a kalauzkocsi az ellenkező vágányba kerülve felfordult s maga alá temette a kocsiiban levő Sztás Ferencz vonatvezetőt. A szolgálattevő vasutas rögtön megállította a vonatot. Az utazók rémülve ugráltak le a vonatról s mindenki a felborult kocsi felé futott, ahonnan rémes jajkiáltások hallatszóttak. Félórai fásasztó munka után kiszabadították Sztást veszedelmes helyzetéből, aki tehetetlenül, véresen fejtengett egy vasszekrény alatt. A vasszekrény kisiklaskor esett rá a vonatvezetőre. A súlyosan sérült embert különvonaton Szatmárra hozták, s a mentők a Hunyadi-utca 72. sz. alatt levő lakására szállították. Sztás sérüléseit leteszélyesek.

A vasuti szerencsétlenségről rögtön jelentést tettek a debreczeni üzletvezetőségnek. Debreczenből az üzletvezetőség balesetvizsgálói azonnal kiszállottak a helyszínén és megindították a vizsgálatot, amelynek folyamán megállapították, hogy a kisiklást a váltósíneknek meglazulása okozta.

A szerkesztésért felelős Voith György.

Gyárjegy.

Ne vegyen semmit

anélkül, hogy nem kérdezné: valódi-e; avagy gondosan meg nem vizsgálná, vajjon: a „valódi: Franck“ minőség ismertető jele, mely a FRANCK HENRIK FIAI kassai gyárából származó minden ládikára és csomagra rá van nyomtatva, rajta van-e.

A minőségben rejlik a jószág, olcsóság, fűszeresség és izletesség.

Apró hirdetések.

HA NINCS PÉNZE és szűksége van vászon, asztalterítő, szőnyegek és csipke-függöny, futó és nagy szőnyegre. Paplan és fanel takarók, férfi és női felőtök, kész férfi, fiú öltönyre vagy tükörkép és butor, a mai naptól fogva oly olcsón lesz eldől, hogy mindenkinek saját érdekében egy próbabevásrást eszközöljön. Tisztelettel Kaiser Simon. Telefon 685.

Homok és kavicsbeszerzés.

Szamos folyamból kotrógéppel termelt és tisztára mosott, iszapmentes homok és kavics előnyös árban állandóan raktárról kapható

Osztreicher Tóbiásnál Szatmáron.

OLCSÓ és jó órák, ékszerek legolcsóbban szerezhetők be Gasparik Adám órák és ékszerész-nél Debrecen, Hunyó utca 12. Ugyanott órajavítások legolcsóbban eszközöltnék.

Schampán ruhás fiatal ember, ki vasárnap este azon bájos kis hölgyet órák hosszán át nézte, kéri, ismeretség lehetséges-e. Válasza kiadóba «Hű fehér rózsá» jeligére.

Lépcsőházi különbejárati utcai butorozott szoba villanyvilágítással kiadó, Darabos-utca 7.

Kisebbségi különbejárati butorozott szoba villanyvilágítással olcsón kiadó. Darabos-utca 7. a ház tulajdonosnál.

KIADO Csapó-utca 93 számú ház egész udvarral, 33 méter utcai fronttal bármely üzleti célra. 1200 korona évi bérlet.

FÉNYKÉPEZŐ GÉPEK gyári árban kaphatók Horovitz Zsigmond papírárú üzletében, Piac-Csapó-utca sarkán.

Azonnali belépésre és állandó munkára keresek egy oly kefékötő munkásnőt, aki szépen szurkolni és behuzni tud. Jó fizetés és teljes ellátás, utiköltséggel együtt, **FODRÁSZSEGÉD** állandó alkalmazására azonnali belépést Eötvös utca 64.

biztosítva. Cím: Benedekfy Béla kefékötő mester, Zilah, Szilágy-megye.

Tisztviselőnek ajánlkozok egy több nyelvet beszélő urasszonny. Irodai teendőikben és gépirásban járatos. Cím a kiadóban.

Barna, csinosnak ismert igaz ur-ember, ki teljesen független, oly tisztamultu fiatal, csinos, szőke

Nyugdíjas ember pénzbeszédőül felvétetik cím a kiadóhivatalban.

CSINOSAN butorozott különbejárati utcai szoba villanyvilágítással kiadó Vörösmarty-u. 1.

BUTOROKAT konyhaberendezéseket raktáron tart Bálint József-asztalos (Csapó) Berek-utca.

Bámulatos olcsó árak!

MOST

az iskolai év kezdetén

nagyon olcsón

lehet vásárolni

Horovitz Zsigmond

papírüzletében

Piac-utca 12. (Csapó-utca sarok)

A Kereskedelmi tanintézetben használt levelezési (irodai) füzet másutt 44 fillér, nálam

csak 36 fill.

A legfinomabb itatós papir ivenként nálam

csak 8 fillér

1 doboz legfinomabb aluminium tollhegy (144 darab) nálam

1 kor. 80 fill.

1 doboz (50 db.) csontlevél-papír és boríték nálam

csak 90 fill.

Magyar gyártmányu körzők és iskolai füzetek a legolcsóbban!

Pályázati hirdetés.

A debreczeni református egyház pályázatot hirdet az elhalálozás folytán megüresedett irnoki állásra, mellyel ezerhat-száz korona fizetés van összekötte. — Pályázhatnak olyan református vallásu egyének, kik az irnoki állással összekötött teendőket végezni képesek.

A pályázati kérvények ez évi **szeptember 15-én déli 1 óráig** a lelkészelnökhöz adandók vagy küldendők be. A pályázók igazolni tartoznak vallásukat, életkorukat, iskolai képzettségüket, fedhetetlen előéletüket, eddigi szolgálataikat.

Debreczenben, a református egyház presbyteriumának 1912 szept. 1-én tartott gyűléséből.

Dicsőfi József, Pénzes Sándor, lelkészelnök. főgondnok-helyettes.

Gutmán Testvérek köszönbányái

Budapest, V., Béla-utca 6. szm.

Elsőrendű porosz darab-, kocka- és diószerű szoba- és konyhafűtésre. **Ostrau-dombrau,** darab-, kocka-, dió- és aknazsén gép- és kazánfűtési célokra.

Ostrau mosott finom és durvaszerű kovácszsén.

Drenkovi szén ipari célokra, saját gőzöskével szállítva.

Ostrau-dombrau pirszen öntőde és szivógáz célokra.

Ostrai kőszén brikett 3 kilogrammos darabokban, lokomobil és stabil gépek fűtéséhez, minden vasut és hajóállomásra szállítva.

Elsőrendű porosz „Király”-bányai 1, 3 és 6 kilogrammos **brikott,** kályhafűtésre kiválóan alkalmas.

Allandóan

mellékkeresetként is

sok pénzt

kereshet

ha címét foglalkozása megjelölésével **Budapest, 55 ös postahivatalba „Universium”** jeligére beküldi. — Nem ügynökség.

Ideg-

gyenge

férfiak!

Az elgyengült erő azonnali visszahozására legmegbízhatóbbak az

Walden-tabletták,

melyeknek káros következményük nincs. próbadoboz K. 4.40 1/2 doboz K. 10.50, 1 egész doboz K. 18.20. Utánvét mellett vagy a pénz előre való beküldése ellenében küldi

Polgár Gyula gyógyszerész

Pozsony, II. Frigyes főherceg-ut 20